

Vrátno | Detail mlýnu

Identifikační údaje

Adresa	Vrátno 56 294 26
Okres	Mladá Boleslav
Katalogové číslo	P 105
Katastrální území	Vrátno
GPS	50° 26' 38.2" 14° 42' 13.6"
Mapová značka	Holandský / Objekt bez technologie
Poloha vůči obci	1,5 km SV od obce
Číslo kulturní památky	41757/2-1764 z r.1967 otevřít list NPÚ
Přístupnost	Nepřístupný
Rok stavby	1870
Rok zániku	

Stručný popis

Větrný mlýn holandského typu nechal na svém pozemku postavit roku 1870 pan Mareček z pískovcových bloků mistrem Medonosem ze Mšena. Vedle kuželové, trojpodlažní stavby mlýna postavil v roce 1878 budovu, kde instaloval stoupy na drčení kostí, poháněné převodovým hřídelem z mlýna. Drť z kostí používal na hnojení polí. Mlýn přestal fungovat v roce 1923. Fotografie z roku 1971 ukazuje již jen hrubou stavbu bez střechy a oken. V současné době je stavba nově rekonstruována na výletní vilu. Vzhledem k tomu, že mohutná stavba stojí na samotě, působí výrazně dominantním dojmem.

V roce 2015 koupil mlýn v dezolátním stavu podnikatel Aleš Křemen a okamžitě se pustil do oprav. Jeho snahou je dát mlýnu z vnějšku původní podobu a obnovit i něco s mlýnké technologie. Musel sundat celou střechu a udělat novou. pro dosažení původní vzhledu mlýna dozil zdi o cca 1 m. Vyrobil nově val a na něj osadil novou kovovou hlavu pro naklápěcí lamelové perutě. V roce 2017 byly osazeny nové perutě.

Pokorný:

. Asi 1450 m na SV od středu Vrátna, na mírně vyvýšeném místě (187) vystavěl roku 1870 statkář Václav Mareček z Vrátna čp. 5 zděný větrný mlýn (188). Pozemek, náležel Marečkovi, měl číslo pozemkové parcely 331. Větrný mlýn byl vystavěn na pozemkové parcele č. 331/2 (189). V menší budově vedle větrníku byly roku 1878 postaveny sloupy na drčení kostí. (Kostní moučkou se hnojila pole) (188). Poslední nájemci mlýna byli Václav Petr (do roku 1921) (190) a po něm ještě dva roky Fidler (191). Opuštěný mlýn chátral, roku 1934 stály již jen holé zdi (192), dnes již narušené (napsáno roku 1973). Popis stavu objektu v roce 1955 s dvěma snímky je zachován ve spisech SÚPPOP (193). Ještě k roku 1930 uvádí se však samota Větrný mlýn jako neobydlená budova (194).

Pozemek je položen v nadmořské výšce cca 335m (195, 196). Obhospodařuje jej Státní statek Katusice. Obvodové zdivo budovy větrného mlýna je pobořené, sahá však dosud do výše prvního patra (197).

(187) A. J. Poppr, Monografie Bělska I, Mladá Boleslav 1891, 64.

(188) V. Vaněk, Vrátnský větrník, Boleslavan, roč. 9/1934-1935, 212.

(189) GÚ - ÚAGK, katastrální mapa i.č. 8808, 1846 (stav roku 1842), list III, (Vrátno). Srov. i katastrální mapu z roku 1905, tamtéž.

(190) J. Bouda, Vrátnský větrák, ČL, roč. 39/1927, 284, uvádí, že V. Petr opustil mlýn již roku 1916.(Článek otiskl F. Starý, Zprávy o některých větrácích v severovýchodních Čechách, ČL, roč. 28/1928, 185).

(191) GÚ - ČSAV, VM - Č, sdělení rady MNV z 12.2. 1956 má zato, že mlýn byl v provozu asi do roku 1925.

(192) V. Vaněk, l.c., 203.

(193) Čj. 16048/55 - A/I. Pro zajímavost vyjímáme ze spisu velmi instruktivní vyličení stavu objektu v květnu až červenci 1955, jak je podal státní konservátor památkové péče Doksy: „Jediný zachovaný ze tří větrníků na našem okrese, ale v zuboženém stavu. Zbývají již jen holé stěny, i střecha se již propadla, takže zdivo rychle chátrá. Stavba má v průměru asi 10 m, výška zdi je též asi tolik. Spodek je ze štuk, ostatek z lomového kamene, u oken a dveří z cihel. Má tři podlaží. V každém 7 oken. Omítka zvenčí úplně spadaná, uvnitř ještě trochu drží. Na zdi dosud dřevěný kruh, po němž se otáčela střecha s

křídly. Ke stavbě není příchod, je uprostřed pole. Ještě v roce 1919 se tu mlela mouka, pak jen šrot. Brzo však byl opuštěn a to byl počátek zkázy. Lidé z okolí vykradli zařízení, jenž bylo pěkné, soukolí dubová atd. Měla by na to přijet komise, aby rozhodla, co se má s touto jedinečnou památkou stát. Snad by zatím stačila jen střecha (jako původní), aby se zdivo udrželo. Jistě by bylo zajímavé, kdyby se podle starých záznamů sestrojilo znovu celé zařízení, tak jak bylo. V okolí je dosud dost pamětníků, kteří do mlýna jezdili a pamatují se jak to tam vyhlíželo (v Trnové, v Klukách, ve Vrátně). Podobně např. upravují mlýn v Babiččině údolí, jako typ podorlického mlýna“.

(194) Statistický lexikon obcí v RČS, I, země Česká, Praha 1934, 87.

(195) Státní mapa 1:5000 – odvozená, list Mladá Boleslav 7-3, 1954.

(196) Reprodukce snímků mlýna : Zlatá Praha, roč. 34/1917, 382; ČT, roč. 39/1927, 269; Boleslavan, roč. 9/1934-35, 212; ČT, roč. 57/1945, 99. Podle fotografie kreslil mlýn A. Macková. Snímky z let 1900, 1953 a 1955 má J. Zejda v Rudné u Prahy (GÚ – ČSAV, VM – Č, sdělení jmenovaného z 16. 5. 1956).

(197) Sdělení rady MNV ve Vrátně ze 4.8. 1970 (GÚ – ČSAV, VM – Č).

Historie

Historie obecně

Vrátno (MB), GPS: 50°26'37.98"N, 14°42'13.82"E, 335 m n. m. Kulturní památka č. 41757/2-1764 z r. 1958.

Větrný mlýn holandského typu nechal na svém pozemku postavit roku 1870 statkář Václav Mareček z pískovcových bloků z lomů otevřeného nedaleko mlýna zednickým mistrem Medonosem ze Mšena. Mohutná budova dostala moderní perutě vyplněné soustavou naklápěcích žaluzií ovládaných centrálně z pracovního prostoru uvnitř stavby. k mletí sloužila tři mlýnská složení.

Mlýn stojí asi 1,5 km severovýchodně od obce. Několik let provozoval statkář mlýn sám, přičemž obsluhu mu zajišťovala stará Tereška pocházející z větráku na Komošíně. Vedle kuželové trojpodlažní stavby mlynář Mareček postavil v roce 1878 budovu, kde instaloval stoupy na drcení kostí, poháněné hřídelí vedenou ze mlýna. Získanou kostní moučku používal na hnojení svých polí v okolí. Tlučení kostí zajišťoval obecní hajný Václav Folprecht s pomocí Josefa Legnera.

Později mlýn provozovali nájemci. První z nich, Josef Baytler z Ploučnice u Mimoně, zde mlel do roku 1913. Po něm následoval sekerník Václav Petr ze Mšena, který zde strávil osm let a proslul v kraji jako vyhledávaný opravář mlýnů. Posledním z nich byl v letech 1921-1923 jistý Fidler, který měl vždy dostatek obilí k mletí od obyvatel okolních obcí. Někdy ve mlýně údajně leželo i více než 100 q obilí ke mletí nebo šrotování. Co se dělo s mlýnem po roce 1923, kdy přestal mlít, je vidět z úryvku dobového textu: ...cizí lidé jej kus po kuse vykrádali a vnitřní zařízení rozbíjeli tuláci různá nekalá čeládka tu přespávali a pálili, co ještě zbylo...“. V roce 1934 zbyly z mlýna již jen holé zdi.

Státní konzervátor o mlýně v roce 1955 píše:

„Jediný zachovaný ze tří větrníků na našem okrese, ale v zuboženém stavu. Zbývají již jen holé zdi, i střecha se již propadla, takže zdivo rychle chátrá. Na zdi dosud dřevěný kruh, po němž se otáčela střecha. Omítka zvencí úplně spadaná, uvnitř ještě trochu drží. Ke stavbě není příchod, je uprostřed pole. Měla by na to přijet komise, aby rozhodla co se má s touto jedinečnou památkou stát.“

Fotografie z roku 1967 ukazuje již pouze hrubé zdivo bez střechy a oken. Po revoluci prošla budova přestavbou na penzion s nočním klubem. Dlouho tak však nefungoval, neboť v roce 2007 byl opět vykradený a luxusní vnitřní vybavení zmizelo.

V roce 2015 koupil mlýn v dezolátním stavu podnikatel Aleš Křemen (výrobce vrtulí pro letadla) a okamžitě zahájil opravy. Jeho cílem bylo dát mlýnu původní vnější podobu a obnovit něco z mlecí technologie. Pro dosažení původní vzhledu musel sundat starou střechu a udělat novou, dostavět zdi o jeden metr a vrátil tak mlýnů původní výšku. Vyrobil nový val (délka 7,8 m, průměr 0,85 m) a na něj osadil novou kovovou hlavu pro čtyři perutě s naklápějícími se lamelami. Větrné kolo o průměru 19,7 m dostal mlýn v roce 2017.

V současné době budova slouží jako výletní vila. Vnější vzhled mlýna je plně obnoven. Vzhledem k tomu, že mohutná stavba stojí na samotě, působí v krajině výrazně dominantním dojmem s výhledem na Bezděz

Příjmení • Baitler Josef asi 1905 - 1913
mlynářů • Fidler 1921 - 1923
působících • Mareček Václav 1870 - asi 1905
na mlýně

Architektura

Stav nemovitosti Částečně adaptován
Typ Holandský
Dominantní stavební konstrukce Zděná - kamenná
Historické prvky
Parametry

Technologie

Technologické vybavení • Zcela bez technologie aj.
Popis technologického vybavení
Technologické vybavení
Stopy po neexistující mlýnské technologii
Doplňkový provoz
Doplňkový provoz - popis
Historické prvky • paleční kolo
• větrné kolo (perutě s žaluziemi)
• vodorovný hřídel - val

Parametry

Literatura a prameny Zajímavosti Ostatní
Mlýn Vrátno v novém [zde](#)

Fotogalerie Historické fotografie a pohlednice

Současné fotografie - technologické vybavení

Současné fotografie - exteriér - detaily stavebních prvků

Současné fotografie -

interiér

Současné fotografie - objekt v krajině

Základní obrázky

Historické mapy

Plány - stavební a konstrukční